

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Glej tečaj III.)

Pod vlado cesarice Marije Terezije začeli so te naprave vravnovati; pod vlado Jozefa II. izpeljali pa so jih in razširili po deželi. Naj poprej so začeli po dekliških šolah v Pragi, potem ko so bili šolski nauk končali, otroke podučevati v ženskih roč-nih delih. V mestu Silberbergu je grof Taafe odločil posebno sobo, v kateri so se podučevale dekleta v pletenji, šivanji in preji. Na c. k. grajsčini v Podiebrad-u postavili so posebej žensko, ktera je učila volno in predivo presti, in delili so nagrade (premije) tistim, ktere se bodo pred drugimi bolje obnašale. To se je zgo-dilo prihodnje leto v grajsčini Brandeis in petih grajsčinah v Zbi-rovu; žene ljudskih učiteljev so navadili volno in prejo presti, ko-lovratov in vreten so nakupili, da so mogle po šoli dekleta v preji podučevati, med tem ko so se dečki vadili v godbi ali v drugih tvarinah njim lastnih. Naj bolj izkazala se je pa glavna šola v Brandeis, ktero je vodil o. Vaclav Klauda. Ne ena de-klica njegove šole ni smela postopati, in pokazati je morala v sabato, kar je med tednom spredla ali napletla; pri konečnem spraševanju dobila je naj pridniša darilo 4 goldinarjev, druga za njo 2 goldinarja in še 4 druge po 1 gold. V 10 tednih spredlo je 21 deklet iz mesta Brandeis in terga Vrab 103 $\frac{1}{4}$ funtov pa-vole in faktor (opravnik) v predivnici plačal jim je zato 42 gold. 19 kr., to so pa morale staršem odrajtati, in tako so imeli starši še korist od tega, da so otroke v šolo pošiljali. To se je raz-širilo tudi po šolah na kmetih, v katerih so še celó dečke v preji podučevali; v Meseriču in Semicu, kjer od začetka niso hotli otrok v šolo pošiljati, ni ga bilo skorej otroka, ktereга bi ne bili drugi otroci za to koristno delo priganjali.

Od tega časa napredovala pa je ljudska šola sklenjena z obertno šolo od leta do leta bolj in bolj, in pod naslednikom Ma-rije Terezije cvetela je ljudska šola tako lepo, da nikjer tako v avstrijskih državah in v nemškem cesarstvu. Od teh vi-soko važnih naprav Kindermanovih res, da ni ga dandanašnji skorej sledu, ali dobrotljivi nasledki tega so pa ostali. Česko je dan današnji na visoki stopnji obertnosti v vseh rečeh prvo za spodnjim Avstrijskim; in ako vzroke tega premišljuje-mo, nikar ne pozabimo na Kindermana, ktereга bistra glava v zvezi z darežljivostjo prebivavcev postavila je v ljudski šoli podlago prihodnjega narodovega blagostanja. In ko bi li prašali

v prvi polovici sedanjega stoletja premožne kmetovavce, pridne obertnike in brihtne umetnike, ki so dalječ okoli sloveli, povedali bi bili, da se jim je po farnih šolah pokazalo, kakšen sad donša pridnost in rednost. Ker tako je mislil sloveči mož, ko je izgovoril pomenljive besede: „Hočem svoj narod v obertnosti podučevati“.

Vse drugačna slika stavi se nam pred oči, kadar pogledamo iz Českega na ogersko deželo. Tudi tukaj ni manjkalo mož, kateri navdušeni potezovali so se za napredovanje, tudi ljudstvo ni bilo neobčutljivo do dobrot, ki so se jim ponujale po novih vredbah blažene cesarice, tudi cesarske vradnije so storile, kar so mogle, da bi se spolnovala volja blage cesarice. Dvoje pa je zadrževalo, da so zaostale te krasne dežele, po katerih prebivajo krepki narodi, toliko časa za nemško-slavjanskim deželam. Pervo je bila vstava, po katerih je bila dežela podložna toliko in toliko velikašem, stavili so pa ti svoj ponos v to, da po svojih zemljah niso hotli druge poti nastopiti, kakor tisto, po kateri so nekdaž hodili; drugo pa je bilo versko razkolništvo. Protestantje na Ogerskem od nekdaž niso zaupali temu, kar je katoliška gosposka ukazovala, ali kar se je vpeljalo med katoličani, in so temu nasprotovali. To se je posebno vidilo pri šolskih in cerkvenih zadevah, ker so samostalnost tako dalječ terdili, da niso hotli nič vediti od splošnega nadzorništva, brez kterega vendar država obstati ne more. Ker je ta čas povsod še latinsčina vladala, tistih pogubljivih jezikovih preprirov, vsled kterih je Madjar tlačil Rumane in Slavjane, tačas še ni bilo, začeli so se pozneje.

(Dalje prih.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Glej tečaj III.)

XXII.

Stopnjevanje prilogov.

Pristopimo pa kar k opombam, ker od zgledov tukaj ni kaj posebnega omeniti.

Lastnosti reči se le v primeri z lastnostmi drugih reči dajo staviti se na višjo ali nižjo stopnjo, n. p.: V domači vasi mi je bila naša cerkev naj lepša cerkev na celem svetu, ker druge nisem poznal; mislil sem, da na celem svetu ni večje hiše, kakor Urbanova, in preštevaje hiše po vasi, rekel sem: Francetova hiša.